

Chambre des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1974.

12 JUILLET 1974.

PROJET DE LOI modifiant les lois sur la milice, coordonnées le 30 avril 1962.

RAPPORT

FAIT AU NOM DES COMMISSIONS REUNIES
DE LA DEFENSE NATIONALE
ET DE L'INTERIEUR ⁽¹⁾,
PAR M. GHEYSEN.

MESDAMES, MESSIEURS,

Dans son introduction le Ministre de la Défense nationale a rappelé les quatre grandes options du projet de loi qui sont :

1° l'ouverture de l'armée aux femmes en temps de paix, celle-ci étant déjà prévue pour le temps de mobilisation;

⁽¹⁾ Composition des Commissions :

Commission de la Défense nationale :

Président : M. Cudell.

A. — Membres : MM. De Kerpel, De Mey, Mlle Devos, MM. Ducobu, Gheysen, Magnée, Tanghe, Van Dessel. — Cudell, Danschutter, Dejardin, Denison, Marcel Remacle, Tobback, Vanijlen. — Bonnel, Daems, Poswick, Vreven. — Mme Spaak épouse Danis, MM. Talbot. — Mattheysens, Emiel Vansteenkiste.

B. — Suppléants : MM. Diegenant, Kelchtermans, Nothomb, Willems. — Boeykens, André Cools, Demets, Van Eynde. — Cantillon, Paul De Clercq. — Bila. — Belmans.

Commission de l'Intérieur :

Président : M. Beauthier.

A. — Membres : MM. Beauthier, Coucke, Robert Devos, Henckens, Suykerbuyk, Vankeirsbilck, Verroken, Willems. — Boel, Dehousse, Demets, Harmegnies, Scokaert, Temmerman, Van Daele. — Daems, Paul De Clercq, Hubaux, Kickx. — Defosset, Duvieusart. — Anciaux, Olaerts.

B. — Suppléants : MM. De Kerpel, Gheysen, Hansenne, Wijnen. — Bob Cools, Deruelles, Mooock, Van Acker. — De Winter, Picron. — Nols. — Babylon.

Voir :

164 (S.E. 1974) :

- N° 1 : Projet transmis par le Sénat.
- N° 2 : Amendement.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1974.

12 JULI 1974.

WETSONTWERP tot wijziging van de dienstplichtwetten, gecoördineerd op 30 april 1962.

VERSLAG

NAMENS DE VERENIGDE COMMISSIES
VOOR DE LANDSVERDEDIGING
EN VOOR DE BINNENLANDSE ZAKEN ⁽¹⁾,
UITGEBRACHT DOOR DE HEER GHEYSEN.

DAMES EN HEREN,

In zijn inleiding brengt de Minister van Landsverdediging de vier grote doelstellingen van het wetsontwerp in herinnering, met name :

1° de toegang tot het leger voor vrouwen in vredestijd; daarin was reeds voorzien in geval van mobilisatie;

⁽¹⁾ Samenstelling van de Commissies :

Commissie voor de Landsverdediging :

Voorzitter : de heer Cudell.

A. — Leden : de heren De Kerpel, De Mey, Mej. Devos, de heren Ducobu, Gheysen, Magnée, Tanghe, Van Dessel. — Cudell, Danschutter, Dejardin, Denison, Marcel Remacle, Tobback, Vanijlen. — Bonnel, Daems, Poswick, Vreven. — Mre Spaak echtg. Danis, de heren Talbot. — Mattheysens, Emiel Vansteenkiste.

B. — Plaatsvervangers : de heren Diegenant, Kelchtermans, Nothomb, Willems. — Boeykens, André Cools, Demets, Van Eynde. — Cantillon, Paul De Clercq. — Bila. — Belmans.

Commissie voor de Binnenlandse Zaken :

Voorzitter : de heer Beauthier.

A. — Leden : de heren Beauthier, Coucke, Robert Devos, Henckens, Suykerbuyk, Vankeirsbilck, Verroken, Willems. — Boel, Dehousse, Demets, Harmegnies, Scokaert, Temmerman, Van Daele. — Daems, Paul De Clercq, Hubaux, Kickx. — Defosset, Duvieusart. — Anciaux, Olaerts.

B. — Plaatsvervangers : de heren De Kerpel, Gheysen, Hansenne, Wijnen. — Bob Cools, Deruelles, Mooock, Van Acker. — De Winter, Picron. — Nols. — Babylon.

Zie :

164 (B.Z. 1974) :

- N° 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.
- N° 2 : Amendement.

2° la diminution progressive du service militaire jusqu'à une durée de six mois. Actuellement la diminution est possible par arrêté royal mais uniquement jusqu'à douze mois;

3° l'instauration du principe d'un seul service par famille. Celui-ci serait instauré progressivement et dans une première phase serait réservé aux cas sociaux les plus intéressants;

4° la diminution des charges de la Défense nationale et des intéressés par le passage des deux services de frère du système de la libération au système de la dispense du service militaire. Il est rappelé que les cas relevant de la libération du service militaire sont fixés par le Ministre chaque année en fonction du contingent, tandis que les cas relevant de la dispense sont fixés dans la loi et sont d'application automatique en ce sens qu'ils ne sont pas établis en fonction du contingent annuel. On saisit directement l'importance de la mesure pour les inscrits qui pourront connaître d'avance leur situation et ne seront le cas échéant plus appelés. Pour le Département l'avantage réside en un allègement administratif au niveau du Centre de recrutement et de sélection.

Le projet est le premier volet d'un ensemble dont le second volet sera soumis au Parlement dès la nouvelle session parlementaire. En procédant en deux étapes on permet l'application des premières mesures, à savoir la réduction du temps de service dès l'année 1974. Enfin le Ministre a rappelé que les mesures proposées sont conformes à la décision prise initialement par le Gouvernement au pouvoir en 1972 et qu'elles ont été confirmées par les gouvernements de 1973 et 1974.

Discussion générale.

Dans cette première phase, les candidats-officiers de réserve ne seront pas touchés par la réduction du temps de service. Les inscrits qui font d'office partie de cette catégorie, tels les médecins et les pharmaciens n'en pourront donc pas bénéficier non plus. Le Ministre fait remarquer qu'il n'y a pas d'inscrits qui font d'office partie de la catégorie des officiers de réserve. Il précise que le projet n'apporte pas de modifications au régime des candidats-officiers de réserve qui continueront à effectuer un service de plus de douze mois.

Il souligne en plus que la réduction du temps de service n'est pas fixée par la loi mais fera l'objet d'un arrêté royal.

En ce qui concerne le principe d'un seul service militaire par famille, le Ministre précise que celui-ci ne sera intégralement appliqué qu'en 1978. Le Ministre s'est opposé à l'instauration d'un seul service par famille que proposait votre rapporteur dans une proposition de loi déposée à la fin de la législature précédente parce que justement cette proposition n'était pas réalisable en une fois. Dans la première phase les bénéficiaires relèveront de la catégorie des cas socialement intéressants qui sera fonction du nombre d'enfants aussi bien que des revenus des familles. Un membre a jugé ce critère discriminatoire. On a fait d'autre part remarquer que certaines organisations consultées s'étaient prononcées contre l'instauration de ce principe. Le Ministre répond que le Conseil national de la Jeunesse, tant français que néerlandais ne lui ont pas fait parvenir leur avis tandis que la Commission Armée-Jeunesse s'est prononcée à la majorité en faveur de l'instauration de ce principe.

Il a été demandé si l'avis de la Commission consultative du personnel sur les mesures à proposer, principalement sur

2° een geleidelijke vermindering van de legerdienst tot zes maanden. In de huidige stand van zaken kan de dienst worden verminderd bij koninklijk besluit, doch ten hoogste tot twaalf maanden;

3° invoering van het principe van één dienst per gezin. Dit principe zal geleidelijk worden ingevoerd en het zal in de eerste fase uitsluitend gelden voor de meest interessante sociale gevallen;

4° verlichting van de op Landsverdediging en op de betrokkenen wegende lasten door in geval van twee broederdiensten van het stelsel van ontheffing naar dat van vrijlating van militaire dienst over te gaan. Er zij aan herinnerd dat de gevallen van ontheffing van militaire dienst elk jaar door de Minister worden bepaald naar gelang van de omvang van het contingent, terwijl de gevallen van vrijlating vastgesteld worden in de wet en automatisch toegepast in die zin dat ze niet worden vastgesteld in verhouding tot de omvang van het jaarlijkse contingent. Het belang van die maatregel voor de ingeschrevenen is duidelijk, want zij zullen bij voorbaat hun toestand kennen en eventueel niet meer worden opgeroepen. Het voordeel voor het Departement bestaat hierin dat het administratief werk in het recruterings- en selectiecentrum verlicht wordt.

Het ontwerp vormt het eerste gedeelte van een geheel van maatregelen waarvan het tweede gedeelte reeds tijdens de volgende parlementaire zitting aan de Kamers zal worden voorgelegd. Door die verdeling in twee etappes kunnen de eerste maatregelen tot vermindering van de legerdienst reeds in 1974 worden toegepast. Ten slotte herinnert de Minister eraan dat de voorgestelde maatregelen stroken met de beslissing die oorspronkelijk genomen werd door de in 1972 aan het bewind zijnde regering en dat ze door de twee volgende regeringen in 1973 en 1974 werden bevestigd.

Algemene bespreking.

In deze eerste fase verandert de toestand van de kandidaat-reserveofficiëren niet door de vermindering van de dienstduur. De ingeschrevenen die ambtshalve deel uitmaken van die categorie, bv. de geneesheren en de apothekers, zullen er dus ook niet kunnen van genieten. De Minister merkt op dat er geen ingeschrevenen zijn die ambtshalve deel uitmaken van de categorie der reserveofficiëren. Hij preciseert dat het ontwerp geen wijzigingen aanbrengt in de regeling voor de kandidaat-reserveofficiëren die, zoals vroeger, meer dan twaalf maanden dienst zullen verrichten.

Hij legt er voorts de nadruk op dat de verkorting van de duur van de legerdienst niet bij de wet, maar bij koninklijk besluit wordt bepaald.

Het principe van één legerdienst per gezin zal slechts in 1978 volledig worden toegepast. De Minister heeft zich destijds verzet tegen een wetsvoorstel dat op het einde van de vorige legislatuur door uw verslaggever was ingediend omdat dit voorstel niet ineens kon verwezenlijkt worden. In de eerste fase zullen de gerechtigden gekozen worden uit de categorie van de in sociaal opzicht interessante gevallen; daarbij zal rekening worden gehouden zowel met het aantal kinderen als met het gezinsinkomen. Een lid is van mening dat dit criterium een discriminatie inhoudt. Bovendien is opgemerkt dat sommige geraadpleegde organisaties zich tegen de invoering van dit principe hebben uitgesproken. De Minister antwoordt dat noch de Nederlandstalige noch de Franstalige Jeugdraad hem hun advies hebben laten kennen en dat de meerderheid van de Commissie Leger-Jeugd zich voor de invoering van het principe heeft uitgesproken.

Er werd gevraagd of de adviserende personeelscommissie advies had uitgebracht over de voorgestelde maatregelen,

l'instauration du volontariat des femmes, était connu. Le Ministre a répondu que cet avis serait transmis à la Commission parlementaire en même temps que le second projet de loi de réforme.

Dans le rapport du Sénat, il est question d'un amendement qui modifierait les cas de passage de la libération à la dispense du service militaire en tenant compte de suggestions faites par certains des organismes consultés. A ce sujet le Ministre est formel. Le Gouvernement n'a pas déposé un tel amendement mais une note technique a été établie aux fins d'études.

Le Conseil d'Etat a émis des observations au sujet de la priorité entre les frères lorsqu'il y a concours entre eux pour l'octroi de la dispense. Le Ministre renvoie à ce sujet aux articles 10 et 12, 4°, des lois sur la milice.

L'article 10 sert ici de base. Le droit du plus jeune est reconnu et fixé en suivant l'ordre normal de succession des enfants dans la famille.

Par contre, sur base de l'article 12, 4°, le droit à la dispense ira à l'aîné qui bénéficie d'un sursis s'il vient en concurrence avec un frère puîné pendant qu'il bénéficie de son sursis. D'autre part, si deux frères viennent en compétition pour le bénéfice de la dispense accordée sur base du service effectué préalablement par un troisième, l'aîné des deux se verrait refuser la dispense au profit du plus jeune.

Lorsqu'il s'agit de frères jumeaux, celui qui est le premier inscrit dans les registres de l'état civil doit être considéré comme l'aîné.

A l'occasion de la discussion des cas de libération qui passeraient sous la dispense, il a été demandé si on maintiendrait les autres cas de libération qui existent actuellement.

Le Ministre a répondu que les droits acquis seront maintenus.

La Commission du Sénat a discuté de la disposition octroyant la dispense à l'inscrit marié et père d'un enfant avant le 1er janvier de ses 24 ans. Cette disposition entraîne un certain nombre de situations contestables, et le Ministre a promis de l'étudier à l'occasion du second projet de loi. Il est d'avis qu'on ne peut cependant généraliser cette règle qui pourrait avoir pour effet de priver l'armée de médecins-miliciens.

En fonction de l'application de l'article 6, 1° et 2°, du projet qui laisse aux inscrits de la levée de 1975 trois mois respectivement à partir de la publication de la loi ou à partir de l'entrée en vigueur de l'arrêté ministériel, pour introduire une demande de dispense pour cause morale, il est souhaité que les textes nécessaires soient tous publiés avant le 25 juillet 1974. De toute façon il est indispensable que les intéressés aient connaissance des nouvelles dispositions au plus tôt, que ce soit par la publication des nouveaux textes ou par une communication publique.

Le Ministre de l'Intérieur souhaite par contre que les textes ne soient pas publiés avant le 25 juillet car il craint des difficultés administratives. De telles difficultés sont déjà prévues sans publication immédiate et une extension des cadres des conseils de milice doit être envisagée. On doit également entrevoir la possibilité de mettre fin à une discrimination en indemnisant les représentants de l'armée et le secrétaire-rapporteur des conseils de milice, comme le sont les représentants des Ministères des Finances et de la Justice qui y siègent.

vooral over de invoering van de vrijwillige dienstdiening voor vrouwen. De Minister antwoordt dat dit advies aan de parlementaire commissie zal worden voorgelegd samen met het tweede wetsontwerp tot hervorming van het Leger.

In het Senaatsverslag is sprake van een amendement dat een wijziging zou gebrach hebben in de overgang van ontheffing tot vrijlating en waarbij rekening werd gehouden met de voorstellen door sommige geraadpleegde organisaties gedaan. Het antwoord van de Minister is formeel: de Regering heeft zodanig amendement niet voorgesteld, maar een technische nota werd dienaangaande opgesteld om te worden bestudeerd.

De Raad van State heeft opmerkingen gemaakt in verband met de prioriteit tussen broeders, wanneer verscheidene van hen aanspraak maken op vrijlating. De Minister verwijst in dit verband naar de artikelen 10 en 12, 4°, van de dienstplichtwetten.

Artikel 10 dient hier als basis. Het recht van de jongste wordt erkend en vastgesteld volgens de normale orde van opvolging van de kinderen in het gezin.

Op grond van artikel 12, 4°, komt het recht daarentegen toe aan de oudste die uitstel geniet indien hij in « mededinging » verkeert met een jongere broer terwijl hij zijn uitstel geniet. Indien anderzijds twee broers met elkaar « mededingen » voor een vrijlating die op grond van de vooraf door een derde volbrachte dienst wordt toegekend, zou aan de oudste van beiden die uitstel zou genieten de vrijlating geweigerd worden ten gunste van de jongste.

Wanneer het om tweelingbroers gaat, dient degene die het eerst in de registers van de burgerlijke stand geboekt staat als de oudste te worden aangezien.

Bij de bespreking van de gevallen van ontheffing die in vrijlating zouden veranderen, werd de vraag gesteld of de overige thans bestaande gevallen van ontheffing zouden worden gehandhaafd.

De Minister heeft geantwoord dat de verkregen rechten zullen worden gevrijwaard.

De Senaatscommissie heeft de bepaling besproken die de vrijlating toekent aan de ingeschrevenen die gehuwd is en vader van een kind vóór 1 januari van het jaar waarin hij 24 jaar wordt. Die bepaling brengt een zeker aantal betwistbare situaties met zich en de Minister heeft beloofd ze naar aanleiding van het tweede wetsontwerp te bestuderen. Hij is de mening toegedaan dat die regel die tot gevolg zou kunnen hebben dat er geen geneesheren-miliciens onder de wapens zijn, evenwel niet mag worden veralgemeend.

Met het oog op de toepassing van het 1° en het 2° van artikel 6 van het ontwerp, dat de ingeschrevenen van de lichte 1975 drie maanden geeft na de bekendmaking van de wet of na de inwerkingtreding van het ministerieel besluit om een aanvraag om vrijlating op morele grond in te dienen, is het wenselijk dat alle vereiste teksten worden gepubliceerd vóór 25 juli 1974. Het is alleszins nodig dat de betrokkenen zo snel mogelijk in kennis worden gesteld van de nieuwe bepalingen door publikatie van de nieuwe teksten of door een mededeling aan het publiek.

De Minister van Binnenlandse Zaken wenst daarentegen dat de teksten niet vóór 25 juli worden gepubliceerd omdat hij beducht is voor administratieve moeilijkheden. Dergelijke moeilijkheden kunnen zelfs worden verwacht als de teksten niet onmiddellijk worden gepubliceerd en een uitbreiding van de kaders van de militieraden moet worden overwogen. Men moet er eveneens aan denken een einde te maken aan een discriminatie door de vertegenwoordigers van het leger en de secretaris-verslaggever van de militieraden te vergoeden op dezelfde voet als de vertegenwoordigers van het Ministerie van Financiën en van het Ministerie van Justitie die in die raden zetelen.

En ce qui concerne le problème du volontariat en général, le Ministre renvoie à l'exposé général qu'il a fait devant les Commissions réunies de la Défense nationale, de l'Intérieur et des Affaires étrangères de la Chambre durant la législature précédente.

Par ailleurs, on constate qu'une campagne est menée contre le volontariat. Il est souhaité que le Ministre fasse mieux connaître les aspects positifs du volontariat en mettant l'accent sur la stabilité de l'emploi.

Le recrutement de femmes est contesté. Veut-on pallier le manque de volontaires masculins par les recrues féminines ?

Le Ministre estime que l'évolution de la situation de la femme qui obtient les mêmes droits que les hommes implique aussi qu'elles doivent remplir des devoirs.

Aux U.S.A. et en Grande-Bretagne les femmes sont depuis longtemps intégrées dans l'armée, ce qui permet une utilisation plus rationnelle des hommes, qui sont placés dans des unités combattantes. Le Ministre est conscient que ce recrutement posera des problèmes et devra connaître une période de rodage.

En réponse à la question de savoir si le recrutement de volontaires serait suffisant pour combler les vides résultant des dispenses et de la réduction du temps de service, le Ministre a rappelé que ces modifications seraient fonction du nombre qu'atteindrait le contingent et le recrutement de volontaires.

Tout le projet tient ou tombe par le recrutement et c'est pourquoi il se pourrait que les conditions actuelles du recrutement de volontaires de carrière doivent être revues.

A cet effet le nouveau projet prévoira :

- des mesures de dégagement qui doivent rajeunir l'armée;
- un volontariat de carrière à courte durée qui implique l'octroi de primes d'engagement, des mesures de reclassement et d'intégration dans le système de la sécurité sociale.

Le recrutement actuel de volontaires masculins connaît un cours normal : les deux derniers mois il est même en progression mais il pourrait stagner voire régresser si les nouvelles conditions tardaient à être connues.

On s'est aussi demandé si actuellement on ne pourrait pas déjà réduire le service militaire à neuf et onze mois si la disposition concernant un seul service par famille n'était pas introduite.

Le Ministre fournit à cette question une réponse nuancée. Le principe d'un service par famille tel qu'il entrera en vigueur à partir de 1975 concernera avant tout des cas à caractère social. On ne peut dire que la diminution à neuf ou onze mois pourrait être instaurée dans cette même période sans nuire au contingent. L'élargissement du principe d'un seul service par famille sera réalisé en tenant compte du nombre d'inscrits au contingent dont on pourra se passer. Par contre, si l'on instaurait le service réduit à neuf et onze mois, on ne pourrait plus prévoir de nouveaux cas d'exclusion. Les nécessités du contingent obligent à ne diminuer que progressivement la durée du service militaire pour aboutir en 1978 à six mois et de prévoir entretemps un maximum de cas de dispense pour un service de frère. Le nombre actuel des cas de libération se situe aux environs de 10 000 unités

Wat nu het probleem van het vrijwilligerschap in het algemeen betreft, verwijst de Minister naar zijn algemene uiteenzetting voor de Verenigde Commissies voor de Landsverdediging, voor de Binnenlandse Zaken en voor de Buitenlandse Zaken van de Kamer tijdens de vorige legislatuur.

Anderzijds constateert men dat tegen het vrijwilligerschap een campagne wordt gevoerd. Het is wenselijk dat de Minister beter de positieve aspecten van het vrijwilligerschap zou doen kennen en daarbij de nadruk zou leggen op de vastheid van de betrekking.

De aanwerving van vrouwen geeft aanleiding tot heel wat betwistingen. Wil men het tekort aan mannelijke vrijwilligers verhelpen door de inlijving van vrouwen ?

De Minister is van oordeel dat de evolutie van de toestand van de vrouw die dezelfde rechten bekomt als de man, ook impliceert dat zij dezelfde verplichtingen moet vervullen.

In de Verenigde Staten en in Groot-Brittannië zijn de vrouwen sinds lang in het leger ingeschakeld, hetgeen de mogelijkheid biedt de mannelijke soldaten van de strijdende eenheden op een rationeler wijze te werk te stellen. De Minister geeft er zich rekenschap van dat deze recrutering problemen zal doen rijzen en dat een aanloopperiode nodig zal zijn.

In antwoord op de vraag of het aantal aangeworven vrijwilligers voldoende zal zijn om het tekort aan te vullen dat het gevolg is van vrijlatingen en van de verkorting van de dienst, herinnert de Minister eraan dat die wijzigingen zullen afhangen van de getalsterkte van het contingent en van de recrutering van vrijwilligers.

Het gehele ontwerp staat of valt met de recrutering en daarom zullen de huidige voorwaarden voor de recrutering van beroepsvrijwilligers wellicht moeten worden herzien.

Met het oog daarop voorziet het ontwerp :

- in maatregelen om het vertrek van militairen mogelijk te maken ten einde de kaders te verjongen;
- in de aanwerving van beroepsvrijwilligers voor een korte duur; deze aanwerving impliceert de toekenning van aanwervingspremies, reclasseringsmaatregelen en de opname van de vrijwilligers in het stelsel van de rijksmaatschappelijke zekerheid.

De recrutering van mannelijke vrijwilligers verloopt normaal : tijdens de laatste twee maanden is er zelfs een stijging; ze zou echter kunnen stagneren en zelfs achteruit lopen indien de bekendmaking van de nieuwe recruteringvoorwaarden mocht uitblijven.

Er werd eveneens gevraagd of de legerdienst thans niet tot negen en elf maanden zou kunnen worden teruggebracht indien de bepaling betreffende één legerdienst per gezin niet werd ingevoerd.

De Minister beantwoordt die vraag op genuanceerde wijze. Het principe van één legerdienst per gezin, zoals dit vanaf 1975 in werking zal treden, heeft vooral betrekking op sociale gevallen. Men kan niet beweren dat de vermindering tot negen of elf maanden legerdienst tijdens dezelfde periode zou kunnen worden ingevoerd zonder het contingent aan te tasten. De toepassing van het principe van één dienst per gezin zal worden verruimd, rekening houdend met het aantal ingeschrevenen bij het contingent die kunnen worden gemist. Doch indien een tot negen en elf maanden verminderde dienst wordt ingevoerd, kan men niet meer in nieuwe gevallen van uitsluiting voorzien. De noodwendigheden van het contingent verplichten de Minister de duur van de militaire dienst slechts geleidelijk te verminderen om in 1978 tot zes maanden te komen en intussen in een zo groot mogelijk aantal vrijlatin-

par an. Le transfert d'une partie des cas de libération vers la dispense n'en modifiera pas le nombre et n'a qu'une incidence pratique. Dans l'annexe à ce rapport figure la ventilation des cas de libération et dispense par régime linguistique.

Le Ministre a encore précisé que l'OTAN était au courant des modifications que prévoit le projet. Celui-ci ne mettant pas en danger la structure normale de notre participation militaire, il n'a pas été jugé défavorablement.

Discussion des articles.

Article 1.

Le réformé est considéré comme ayant accompli son service militaire et compte de ce fait comme un service de frère. Cette incidence est mise en cause et le Ministre n'en exclut pas une modification. Le Ministre a encore confirmé que pour la dispense c'était toujours les ressources de l'année antépénultième qui seraient déterminantes. On a demandé si le transfert de la libération vers la dispense des deux services de frère aurait une influence sur les autres libérations. Le Ministre a répondu que pour l'année 1974 rien n'était changé et que pour l'année suivante les mêmes cas seraient prévus.

Le cas litigieux déjà cité du frère sursitaire qui du fait de ce sursis oblige un autre frère à effectuer son service militaire pourrait être amélioré en tempérant la règle actuelle par l'ajoute de la disposition suivante : « le droit du plus jeune l'emporte si le sursis arrive à son terme endéans les x mois qui suivent cette date ».

L'intention est de suspendre l'appel sous les armes du plus jeune frère. Cette proposition n'est pas retenue car elle ne fait que reculer une limite sans apporter de solution satisfaisante. Elle revient à accorder un sursis sur base du sursis d'un frère.

Le Ministre fera cependant étudier cette question et la soumettra à la Commission Armée-Jeunesse.

Les dispositions reprises au *a* et *c* du 5bis introduit à l'article 12, § 1, des lois coordonnées sur la milice par l'article 1 du présent projet de loi doivent être interprétées comme suit :

La disposition du *a* « au moins un membre mort pour la Patrie en qualité de militaire, résistant... » vise les cas où le milicien compte dans sa famille un membre qui en tant que militaire, résistant, etc. est mort pendant la guerre au cours de ces activités ou en ces circonstances.

La disposition du *c* « au moins un membre ayant la qualité de résistant — en néerlandais « ten minste één lid telt... », vise les cas où le milicien compte dans sa famille un membre dont la qualité de résistant a été reconnue, c'est-à-dire à qui le statut de résistant a été octroyé.

Cette reconnaissance est fonction d'activités exercées il y a trente ans et est indépendante du fait que l'intéressé est actuellement en vie ou décédé.

L'article est adopté par 16 voix contre 8.

Art. 2 et 3.

Ces articles sont adoptés à l'unanimité et sans commentaire.

gen wegens een broederdienst te voorzien. Op dit ogenblik zijn er ongeveer 10 000 ontheffingen per jaar. De overgang van een gedeelte van die ontheffingen naar vrijlatingen heeft geen invloed op het getal ervan en brengt slechts praktische gevolgen met zich. In de bijlage bij dit verslag worden de gevallen van ontheffing en vrijlating opgegeven, verdeeld per taalstelsel.

De Minister wijst er op dat de NAVO op de hoogte is van de door dit ontwerp meegebrachte wijzigingen. Aangezien deze de normale structuur van onze strijdkrachten die aan de gemeenschappelijke verdediging deelnemen, niet in gevaar brengen, werd het ontwerp niet ongunstig beoordeeld.

Bespreking van de artikelen.

Artikel 1.

De afgekeurde wordt geacht zijn dienstplicht volbracht te hebben, wat derhalve als een broederdienst wordt beschouwd. Over die terugslag is er betwisting en de Minister sluit een wijziging ervan niet uit. De Minister bevestigt nog dat voor de vrijlating de inkomsten over het derde laatste jaar steeds beslissend zouden zijn. Gevraagd wordt of de overgang van ontheffing naar vrijlating van de beide broederdiensten de overige ontheffingen zou beïnvloeden. De Minister antwoordt dat voor het jaar 1974 niets veranderd is en dat voor het volgende jaar dezelfde gevallen in uitzicht worden gesteld.

Het reeds aangehaalde betwiste geval van de broer met uitstel die, wegens dat uitstel, een andere broer verplicht zijn militaire dienst te volbrengen, is voor verbetering vatbaar, mits de huidige regel door de toevoeging van de volgende bepaling wordt verzacht : « het recht van de jongste krijgt de overhand indien het uitstel binnen x maanden na die datum tot een einde komt ».

Het is de bedoeling het onder de wapens roepen van de jongste broer te schorsen. Dit voorstel wordt niet aangenomen, daar het slechts de grens verlegt, zonder een bevredigende oplossing te brengen. Het komt erop neer een uitsel toe te staan dat steunt op het uitstel van een broer.

De Minister zal dit probleem evenwel in studie nemen en het aan de commissie Leger-Jeugd voorleggen.

De bepalingen van de letters *a* en *c* van 5bis dat door artikel 1 van dit wetsontwerp in artikel 12, § 1, van de gecoördineerde dienstplichtwetten ingevoegd wordt, moeten als volgt geïnterpreteerd worden :

In de bepaling van letter *a* « ten minste één lid voor het vaderland gestorven als militair, verzetslid... » worden de gevallen bedoeld waarin de dienstplichtige in zijn gezin een lid telt dat als militair, verzetslid enz. gedurende de oorlog tijdens die activiteiten of die omstandigheden gestorven is.

In de bepaling van letter *c* « ten minste één lid telt... », in de Franse tekst « au moins un membre ayant la qualité de résistant », wordt het geval bedoeld van de dienstplichtige die in zijn gezin een lid telt dat als verzetslid erkend werd, d.w.z. aan wie het statuut van verzetslid werd toegekend.

Deze erkenning hangt af van de activiteiten die hij dertig jaar geleden heeft verricht en ze heeft geen uitstaans met het feit dat de betrokkene thans in leven, dan wel overleden is.

Dit artikel wordt aangenomen met 16 tegen 8 stemmen.

Artt. 2 en 3.

Deze artikelen worden eenparig en zonder bespreking aangenomen.

Art. 4.

L'amendement déposé par M. De Vlies à cet article (*Doc. n° 164/2*) est rejeté à l'unanimité et 6 abstentions. Il visait à assimiler les femmes-soldats enceintes aux travailleuses enceintes d'autres secteurs, en leur interdisant de résilier leur contrat pour cause de grossesse. La discrimination ne se justifie pas, estime l'auteur de cet amendement, car les femmes-soldats exerceront leurs fonctions dans des conditions analogues à celles des travailleuses des autres secteurs. En plus on ne peut admettre qu'en des périodes critiques, tel le cas de guerre, les femmes-soldats puissent abandonner si facilement l'outil. Le Ministre a objecté que la résiliation volontaire se justifiait pleinement en raison des conditions de travail propres à l'armée. Lors de la discussion de ce problème, le Ministre a encore précisé que le service de la femme sera considéré comme un service de frère pour l'application de la dispense, pour autant que le contrat ait été respecté.

L'article est adopté par 17 voix contre 8.

Art. 5 et 6.

Ces articles sont adoptés par 17 voix contre 8, sans commentaire.

**

L'ensemble du projet est également adopté par 17 voix contre 8.

Le Rapporteur,
R. GHEYSEN.

Les Présidents,
G. CUDELL et R. BEAUTHIER.

Art. 4.

Het amendement dat door de heer De Vlies op dit artikel wordt voorgesteld (*Stuk n° 164/2*), wordt op 6 onthoudingen na, eenparig verworpen. Het strekte ertoe de zwangere vrouwelijke soldaten op gelijke voet te plaatsen met de zwangere werknemers uit andere sectoren, door hun de mogelijkheid te ontnemen hun verbintenis wegens zwangerschap te verbreken. Volgens de auteur van dit amendement is een dergelijke discriminatie niet te verantwoorden, omdat de vrouwelijke soldaten hun taak zullen vervullen in omstandigheden die zowat dezelfde zijn als die van de werknemers uit andere sectoren. Bovendien zou het onaanvaardbaar zijn dat in crisisperiodes — zoals tijdens een oorlog — de vrouwelijke soldaten het zo gemakkelijk kunnen laten afweten. De Minister antwoordt dat die vrijwillige verbreking ingevolge de speciale werkvoorwaarden in het leger ten volle verantwoord is. Tijdens de bespreking van dit vraagstuk heeft de Minister nog gepreciseerd dat, voor het verlenen van vrijlating, vrouwendienst zal worden gelijkgesteld met broederdienst voor zover de verbintenis werd nageleefd.

Het artikel wordt aangenomen met 17 tegen 8 stemmen.

Artt. 5 en 6.

Deze artikelen worden zonder bespreking aangenomen met 17 tegen 8 stemmen.

**

Het gehele ontwerp wordt eveneens aangenomen met 17 tegen 8 stemmen.

De Verslaggever,
R. GHEYSEN.

De Voorzitters,
G. CUDELL en R. BEAUTHIER.

ANNEXE.

BIJLAGE.

Dispenses et libérations de la classe 1973
par régime linguistique.

1. Dispenses (art. 12).

Régions linguistiques.

	(1)	(2)	(3)	(4)	Total. — Totaal
Nombre. — Aantal	3 383	1 262	289	180	5 114
%	66,15	24,68	5,65	3,52	100,0

(1) : Région de langue néerlandaise.

(2) : Région de langue française.

(3) : Région bilingue de Bruxelles-Capitale.

(4) : Région de langue allemande.

Vrijlatingen en ontheffingen voor de lichte 1973
per taalsysteem.

1. Vrijlatingen (art. 12).

Taalgebieden.

(1) : Nederlands taalgebied.

(2) : Frans taalgebied.

(3) : Tweektalig gebied Brussel-Hoofdstad.

(4) : Duits taalgebied.

2. Libérations (art. 87), lois de milice.

2. Ontheffingen (art. 87), dienstplichtwetten.

	N.	F.	A. — D.	Total. — Totaal
Art. 87, § 1, a	2 522	1 463	2	3 987
Art. 87, § 1, b	698	735	1	1 434
Art. 87, § 1, c	2 651	1 242	5	3 898
Total. — Totaal art. 87	5 871	3 440	8	9 319
%	63,00	36,91	0,09	100